

Nederlands Kenniscentrum
ArbeidsDermatosen - NECOD

Nederlands Centrum
voor **Beroepsziekten**

Nieuwsbrief

april 2013

Arbeidsdermatosen Surveillance

Inleiding

Het is ons een genoegen u in deze Nieuwsbrief de resultaten over 2012 en de vier voorafgaande jaren te kunnen presenteren. Deze meldingscijfers van arbeidsgebonden huidaandoeningen door dermatologen in Nederland vormen samen met de wettelijk verplichte melding van beroepsdermatosen door bedrijfsartsen naast literatuurrecherches over internationale ontwikkelingen al meer dan 10 jaar het fundament voor de jaarlijkse rapportage door het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten AMC aan het Ministerie van Sociale Zaken en Wetenschappen over arbeidsdermatosen in Nederland.

In dit nummer

Overzicht van de meldingen pag. 2

Aantal geretoureerde kaarten en meldingen
Diagnose, beroep en oorzaak
Ziekteverzuim

Casuïstiek: rioolwerker met een angry back pag. 6

Logistiek van het melden pag. 7

Nieuws NECOD / NCvB pag. 7

Agenda pag. 8

Contactgegevens

Dr. T. Rustemeyer (NECOD)

020-4440145 fax: 020-4440148
t.rustemeyer@vumc.nl

Prof. Dr. P.J. Coenraads (NECOD)

050-3612520/8000 fax: 050-3612624
p.j.coenraads@med.umcg.nl

Drs. J.G. Bakker (NCvB)

020-5663708/0654 693836 fax: 020-5669288
jan.g.bakker@amc.nl

Drs. F. Moeijes (NCvB-datamanager)

020-5663703 / fax: 020-5669288
f.moeijes@amc.uva.nl

Overzicht van de meldingen

Aantal geretourneerde kaarten en meldingen

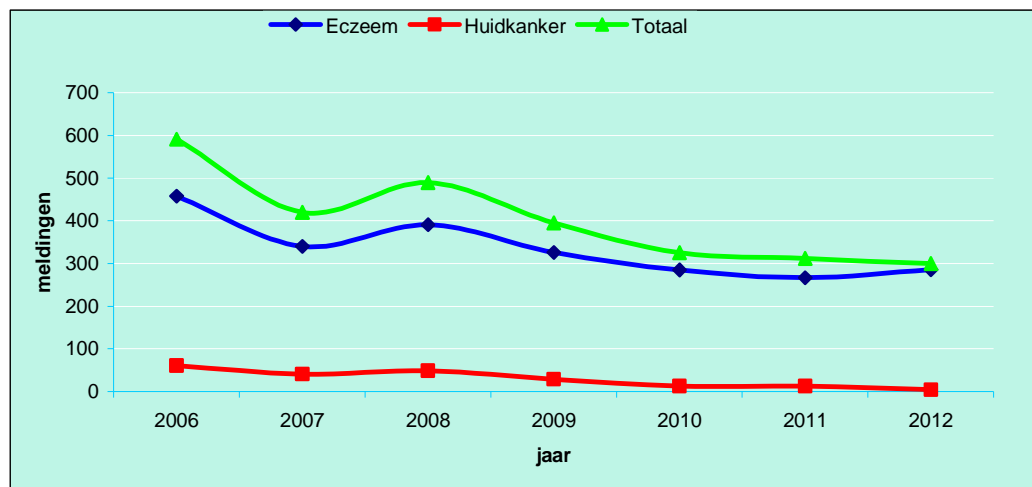
Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal geretourneerde kaarten en meldingen in de periode 2008-2012. Het aantal kaarten met meldingen loopt terug van 116 in 2008 naar 63 in 2012. Het gemiddeld aantal meldingen is ongeveer 4.

Kaarten en meldingen	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal meldende artsen	18	15	16	12	11
Aantal kaarten zonder meldingen retour	25	35	63	52	62
Aantal kaarten met meldingen retour	116	100	86	71	63
Aantal meldingen	490	395	326	312	300
Gemiddeld aantal meldingen per kaart	4,2	4,0	3,8	4,4	4,8

Tabel 1 Meldende artsen, geretourneerde kaarten en meldingen in periode 2008-2012

Diagnose bij de meldingen

Bij de 300 meldingen van huidaandoeningen in 2012 gaat het vooral om contacteczeem (286; 95%) huidkanker (4; 1,3%) en contacturticaria (5; 1,7%). De daling van het aantal meldingen kan verklaard worden door het afkalven van deelname van met name perifeer meldende dermatologen met als gevolg een steeds dominantere inbreng van de arbeidsdermatologische expertise centra van Groningen en Amsterdam. In figuur 1 wordt het beloop in de tijd van de meldingen weergegeven.

Figuur 1 Aantal meldingen van contacteczeem, huidkanker en het totaal aantal meldingen beroepshuidaandoeningen door ADS dermatologen in de periode 2006-2012

Diagnose	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%
Contacteczeem	391	79,8	326	82,5	285	87,4	267	85,6	286	95,3
Contact urticaria	8	1,6	8	2,0	13	4,0	9	2,9	5	1,7
Overige dermatosen	24	4,9	12	3,0	4	1,2	3	1,0	5	1,7
Huidkanker	49	10,0	29	7,3	13	4,0	13	4,2	4	1,3
Infecties	13	2,7	19	4,8	8	2,5	15	4,8	0	0,0
Mechanisch, trauma	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	1,0	0	0,0
Folliculitis/acne	1	0,2	0	0,0	1	0,3	1	0,3	0	0,0
ontbrekend	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,3	0	0,0
onbekend	4	0,8	1	0,3	1	0,3	0	0,0	0	0,0
Nagels	0	0,0	0	0,0	1	0,3	0	0,0	0	0,0
Totaal	490	100,0	395	100,0	326	100,0	312	100,0	300	100,0

Tabel 2 Diagnosen van de meldingen in 2012 en ter vergelijking 2008 t/m 2011

Onderstaande tabel laat de klassieke, uitvoerende beroepen zien waarin de beoefenaren veelal blootgesteld worden aan zowel ortho-ergische als allergene factoren. Bij huidkanker blijkt de belangrijke rol van "buitenwerk" (bij alle 4 meldingen), al zijn de getallen uiteraard erg klein. Opvallend is het ontbreken van werkgebonden infectieziekten, zoals bijvoorbeeld het erythema migrans van M. Lyme. Waarschijnlijk consulteren risicowerknemers als boswachters of plantsoenwerkers hiervoor wel de bedrijfsarts maar niet de dermatoloog. Beide peilstations, Nederlands Centrum voor Beroepsziekten en ADS vullen elkaar ook in dit opzicht aan.

Beroep bij de melding contacteczeem

Beroep	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%
Kapper	36	9,2	37	11,3	25	8,8	23	8,6	21	7,4
Verpleegkundige	27	6,9	19	5,8	17	6,0	21	7,9	20	7,0
Administratief medewerker	4	1,0	2	0,6	6	2,1	1	0,4	14	4,9
Monteur o.a. auto/lift	24	6,1	15	4,6	10	3,5	11	4,1	12	4,2
Schoonmaker	11	2,8	12	3,7	9	3,2	13	4,9	8	2,8
Kok	13	3,3	6	1,8	11	3,9	11	4,1	8	2,8
Bouwvakker ook engineer	5	1,3	3	0,9	4	1,4	2	0,7	8	2,8
Verkoper/ winkelbediende	11	2,8	9	2,8	8	2,8	4	1,5	7	2,5
Schoonheidsspecialist	11	2,8	4	1,2	2	0,7	6	2,2	7	2,5
Student	3	0,8	3	0,9	1	0,4	3	1,1	7	2,5
Meubelmaker	0	0,0	1	0,3	0	0,0	3	1,1	7	2,5

Tabel 3 Meest voorkomende beroepen bij contacteczeem in 2012 en ter vergelijking 2008 t/m 2011

Kapper blijkt nog steeds het meest voorkomende risicoberoep maar de aantallen blijven dalen, waarschijnlijk niet door een verlaging van de incidentie, maar doordat de financiering sinds 2007 weggevallen is voor verwijzing naar arbeidsdermatologische expertise centra. De werkgever kan zich wel hiervoor verzekeren, maar de praktijk leert anders.

Oorzaak bij de melding contacteczeem

Evenals bij de meldingen van de Nationale Registratie door bedrijfsartsen spelen bij het ontstaan van eczeem irritatieve factoren zoals nat werk, blootstelling aan chemische stoffen en frictie/mechanisch trauma een hoofdrol. Opmerkelijk is dat het aantal meldingen waarbij nat werk een rol speelt, zowel in absolute als procentuele zin, de laatste 5 jaar gehalveerd is. De vraag is of hier niet sprake is van bias. Nader onderzoek en overleg met de meldend bedrijfsartsen lijkt op dit punt aangewezen. Tabel 4 laat verder relevante stijgingen zien met name voor conserveermiddelen maar ook colofonium.

Oorzaak	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%
Natwerk	128	32,7	100	30,7	63	22,1	70	26,2	47	16,4
Rubberchemicaliën en materialen	26	6,6	19	5,8	9	3,2	14	5,2	36	12,6
Conserveermiddelen	11	2,8	22	6,7	20	7,0	18	6,7	28	9,8
onbekend	23	5,9	21	6,4	22	7,7	25	9,4	23	8,0
O2 Zepen en detergentia	13	3,3	4	1,2	13	4,6	16	6,0	15	5,2
parfums, fragrance mix,	15	3,8	18	5,5	16	5,6	10	3,7	14	4,9
Harsen	8	2,0	14	4,3	12	4,2	4	1,5	12	4,2
Nikkel en zijn verbindingen	9	2,3	8	2,5	7	2,5	1	0,4	10	3,5
beschermende kleding	6	1,5	3	0,9	6	2,1	17	6,4	9	3,1
Overige irritatieve stoffen	31	7,9	17	5,2	18	6,3	16	6,0	9	3,1
Colofonium en soldeerdampen	2	0,5	5	1,5	0	0,0	2	0,7	7	2,4
Kapperproducten	11	2,8	20	6,1	15	5,3	9	3,4	6	2,1
Chroom en zijn verbindingen	3	0,8	7	2,1	8	2,8	5	1,9	6	2,1
andere alcoholen	1	0,3	1	0,3	2	0,7	2	0,7	6	2,1
Planten (incl. arabische gom)	6	1,5	5	1,5	9	3,2	3	1,1	5	1,7
Acrylaten	10	2,6	2	0,6	5	1,8	2	0,7	5	1,7

Tabel 4 Meest voorkomende oorzaken bij contacteczeem in 2012 en ter vergelijking 2008 t/m 2011

Leeftijd en geslacht

Evenals in vorige jaren werden iets meer meldingen gedaan van mannen (53%). De leeftijdsverdeling is nog steeds dezelfde en komt overeen met die bij de bedrijfsartsenmeldingen: jongere vrouwen - oudere mannen. Leerling kapsters en –verpleegkundigen en schoonmaaksters bepalen voor een groot deel deze leeftijdsverdeling.

Diagnose en beroep bij de melding huidkanker

Neoplasmata behandelen we wederom als een aparte entiteit. De betrekkelijk grote onzekerheid of een huidmaligniteit inderdaad werkgerelateerd is maakt het overwegen waard deze meldingen apart te zetten naast de andere, veel duidelijker werkgerelateerde diagnoses. De afwijkingen worden veelal pas gediagnosticeerd aan het einde van het werkzame leven of als men al met pensioen is. Het zonnebaden, verbranden e.d. worden op die leeftijd door de patiënt gewoonlijk ook minder nauwkeurig gerapporteerd.

Diagnose	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%
Neoplasmata, huidkanker	2	4,1	-	-	-	-	-	-	-	-
Keratosis	32	65,3	16	55,2	4	30,8	10	76,9	4	100
Basaalcel carcinoom	11	22,4	11	37,9	7	53,8	2	15,4	-	-
Spinocellulair carcinoom	3	6,1	1	3,4	2	15,4	1	7,7	-	-
Melanoma	1	2,0	1	3,4	-	-	-	-	-	-
Totaal	49	100	29	100	13	100	13	100	4	100

Tabel 5 Diagnosen bij meldingen van huidkanker in 2012 en ter vergelijking 2008 t/m 2011

De voornaamste oorzaak van huidkanker is blootstelling aan UV straling door zonlicht bij “buitenwerkers”. Op individueel niveau is de proportionele bijdrage van “werk” echter niet gemakkelijk aan te geven zoals blijkt uit met name de Duitse richtlijnen en de NCvB Registratierichtlijn Werkgebonden huidmaligniteiten. Wellicht dat dit de daling verklaart van 10% van alle meldingen vijf jaar geleden naar 1,3% nu. Waarschijnlijk is dit echter niet. Dermatologen raadplegen deze richtlijnen in Nederland niet. Alle meldingen betreffen actinische keratosen, de premaligne voorbode van het spinocellulair carcinoom. Bij dit type is het wetenschappelijk bewijs voor de relatie met cumulatieve UV-blootstelling het duidelijkst.

Beroep	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%
Tropen, oud medewerker	-	-	-	-	-	-	-	-	2	50,0
Zeeman/schipper/matroos	1	2,0	1	3,4	-	-	1	7,7	1	25,0
Olieplatform medewerker	1	2,0	-	-	-	-	-	-	1	25,0
Boer	10	20,4	3	10,3	3	23,1	-	-	-	-
Bouwvakker ook engineer	3	6,1	2	6,9	1	7,7	3	23,1	-	-
Veenarbeider	2	4,1	2	6,9	4	30,8	-	-	-	-
Tuinder	3	6,1	3	10,3	-	-	-	-	-	-
Metselaar	4	8,2	-	-	1	7,7	-	-	-	-
Opzichter	4	8,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Timmerman	4	8,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Postbode	1	2,0	1	3,4	-	-	1	7,7	-	-
Monteur o.a. auto/lift	-	-	3	10,3	-	-	-	-	-	-
Chauffeur	2	4,1	1	3,4	-	-	-	-	-	-

Tabel 6 Beroepen bij meldingen van huidkanker in 2012 en ter vergelijking 2008 t/m 2011

De resultaten lijken nader onderzoek te rechtvaardigen naar de representativiteit van dit peilstation voor beroepsgebonden huidkanker.

Ziekteverzuim van meldingen

Zoals bekend verzuimen de meeste werkenden met arbeidsdermatosen niet. Reden ook waarom bedrijfsartsen betrekkelijk weinig arbeidsdermatosen zien.

In het jaar 2012 verzuimde 24%, minder dan in 2011 (29%), maar meer dan in 2010 (21%), in 2009 (17%) en in 2008 (18%).

Casuïstiek: rioolwerker met een angry back

Een medewerker van een rioolbedrijf krijgt eczeem op beide onderarmen, rechts meer dan links, dat zich verder uitbreidt naar de onderbenen zonder duidelijke oorzaak.

Allergologisch onderzoek wordt verricht door middel van epicutaan contact allergologisch onderzoek waarbij "allergie voor rubber" wordt geconstateerd, evenals voor "alle geteste stoffen van het werk". Hij krijgt het advies ander werk te zoeken. De klachten van roodheid en jeuk verdwijnen echter niet ondanks aangepast werk, waarin alle contacten met rubber worden uitgesloten. Ook in andere situaties, zoals na het douchen thuis, ervaart hij heftige jeuk. Omdat getwijfeld wordt aan de correctheid van de diagnose verwijst de bedrijfsarts de patiënt naar een arbeidsdermatologisch expertise centrum. Voorafgaand aan verder onderzoek onderzoekt de klinisch arbeidsgeneeskundige de werkplek. Het aangepaste werk bestaat uit het rijden en beladen van bedrijfsauto's naast het ontstoppen en leegzuigen van putten en riolen. Hij vermijdt contact met zwart rubber, Nooit heeft hij afwijkingen gehad aan de handen die beschermd worden door met nitril gecoate handschoenen, wel aan zowel onbedekte (onderarmen) als bedekte delen (onderbenen). Bij epicutaan contact allergologisch onderzoek blijkt een contactallergie voor cocamidopropyl-betaïne en diphenylguanidin. De reacties op cocamidopropyl-betaïne blijken de klachten te kunnen verklaren. Niet alleen komt deze stof voor in zijn shampoo, maar ook in het schuimende rioolwater waarmee zijn onderarmen en onderbenen via doorweekte broekspijpen regelmatig in contact komen.

De diagnose wordt gesteld op allergisch contacteczeem, te duiden als een beroepsziekte. Vermijding van blootstelling aan deze contactallergenen in het werk blijkt mogelijk en verlies van werk kan worden voorkomen. De heftige huidreacties op alle geteste eigen materialen bij het eerste onderzoek kunnen geïd worden als vals-positieve reacties door een "angry back", ook bekend als "Excited Skin Syndrome.". Dit wordt gekenmerkt door een tijdelijke hyperreactiviteit van de huid zoals Bruynzeel beschrijft in zijn proefschrift in 1983. Zijn laatste stelling luidt als volgt: "Uiterste voorzichtigheid dient betracht te worden bij het beoordelen van plakproeven, zeker wanneer het aan de uitkomst verbonden advies de patiënt uitsluit van bepaalde werkzaamheden.

- Bruynzeel D.P. Angry back or Excited skin syndrome. Proefschrift Vrije Universiteit van Amsterdam, 2003.

Logistiek van het melden

Sinds begin 2010 wordt de plek van datamanager vervuld door Fred Moeijes.

Het verzoek aan u om de ingevulde meldingskaarten na afloop van iedere maand (of na afloop van elk kwartaal), liefst elektronisch, naar ons op te sturen. Lege meldingskaarten (als er geen beroepsgebonden dermatosen zijn aangetoond) ook naar ons opsturen.

*Fred Moeijes
Nederlands Centrum voor Beroepsziekten
AMC, Coronel Instituut
Postbus 22660
1100 DD Amsterdam
Tel: 020 – 566 37 03 / Fax: 020 – 566 92 88
e-mail: f.moeijes@amc.uva.nl*

Nieuws NECOD / NCvB

Website NECOD.NL

Met name ten behoeve van dermatologen en huis- en bedrijfsartsen kan deze website een vraagbaak zijn voor arbeidsdermatologie. U kunt hierop de volgende informatie vinden:

- Helpdeskfunctie
- Informatie over arbeidsdermatosen en de allergenenbank
- Verwijsmogelijkheden naar de expertisecentra van Groningen (UMCG) en de VU Amsterdam (ADC-VUmc).
- ADS: tussentijdse rapportages en nieuwsbrieven
- Werkgroep Allergische beroepsziekten
- ArboExpertGroep Dermatologie: relevante informatie
- Nederlands Centrum voor Beroepsziekten: jaarrapportages arbeidsdermatologie 2000-2010 aan het Ministerie van Sociale Zaken en Wetenschappen (Signaleringsrapport/Beroepsziekten in Cijfers)

Agenda

6e conferentie Occupational and Environmental Exposures of Skin to Chemicals (OEESC) van 2-5 Juni 2013 in Amsterdam

Bijzondere aandacht verdient bovenstaande conferentie. De OEESC die om de twee jaar wordt gehouden is uitgegroeid tot het voornaamste platform voor de presentatie van nieuwe bevindingen en actuele thema's met betrekking tot de preventie van beroeps- en milieu-blootstelling van de huid. Het is een unieke bijeenkomst omdat het experts in dermale blootstelling, klinische dermatologie en experimentele toxicologie van de huid in contact brengt met elkaar maar ook met beleidsmakers op het terrein gezondheid, veiligheid en milieu.

Op de 4e dag kunnen geïnteresseerde deelnemers het Instituut voor Interdisciplinaire Dermatologische Preventie en Herstel in Osnabrück bezoeken voor workshops.

	Locatie	Datum
5th International Congress on Swimming Pools and Spas	Rome, Italy	09.04.2013 - 13.04.2013
6th Congress OEESC	Amsterdam	02.06.2013 - 05.06.2013